

כפרה אלה קפא

20

1 ונמשנס חורס זכיסור מפסס מרגלס נלמר ויחפרו אה
 סלרן דנסס אוסא במדס כמו שיש רמ"ח אברס ושס"ס
 גידס בלרס כמו כן יש בלרן כמ"ס ערות סלרן לל
 סלרן סכור סלרן עין סלרן ונסס סרמ"ח אברס
 סבלרס כנגד רמ"ח מלוח פסס ושס"ס גידס כנגד
 סס"ס מלוח לא מפסס סכל גיד מחויב לשמור לכל
 יפגור סללו סמניס לו וכמו כן ג"כ בלרן סלרס וגידס
 מחויבס לשמור סרמ"ח מלוח וכס"סלל פוסין סמל"ו
 בלרן אזי סל זס סלרן חקסס וספ"ס סיסו ישראל
 בלרן לספוט סרמ"ח מלוח סחורס סל כן סלח מפסס
 ס"כ אכס"ס וז"ל לסס וסודו לשון חורס שילמדו סס
 חורס ויסו סלרן נוח לכובש' לפניסס ספ"ס סמל"ח
 בלרן ויסו ישראל מספ"סס בלרן וסלרן ויס"ו בנחמ"ח
 מקבל זס ויחפרו סלרן לי חפרס סמ"ו כי סס"ו ב"ח
 לפני ישראל ססס מספ"סס לחוכס ויסו סיקר חקסס
 סל סלרן. ויסו סירוס סססוק אז יסיר ישראל אה
 סס"ס סזלס סלו בלר סנו לס כי סס"ס יס"ו לס
 ללכוסס כי סוכסס ס"ל. ויסו בלר חפרוס סר"ס כרוס
 וכ"ו לשון חפרס סמ"ו סס"סס חפרוס אוס"ח כי בוסס
 מלפניסס (חפר):

1 (טו) ויקרא משה להושע בן נון יהושע, [יולא שקראו עתה
 יהושע], אלא כך פירושו: הושע בן נון שאמרנו למעלה שנקרא
 כן בבית אביו, הוא אותו שקרא משה [יהושע] כשנעשה משרתו
 והפקידו על ביתו. שכך היה מנהגם, כמו ויקרא פרעה שם
 יוסף צפנת פענח (בראשית מא מה), ויקרא לדניאל בלשצר,
 והוא שמיה בלשצר כשם אליהו.

11

2
37
115

1 ויקרא משה לטושע בן נון יוס"ס פירס רש"י ז"ל
 סספלל סלו יס ויס"ס מפסס מרגלס ונלרס
 לרקדק סל מפסס לא ס"ו וז"ל סיסו מרגלס כי בודלו
 לא ס"ו סולח אוס"ס וכמו ספ"ס רש"י ז"ל סל אכס"ס
 בלוחס ססס כס"ס סיו ולמס סספלל סלו ונל"ו לחרן
 כי אמר ססס למסס סלח לך אכס"ס ויסונו אה ארן

פתרון תורה פרשת ואתחן עמוד 244

3

1 אמ' חכמ', כל מה שברא הקדוש ברוך הוא באדם ברא בארץ, אדם זה אוכל והארץ אוכלת שנ' ארץ אכל' יושביה
 היא. אדם זה שותה והארץ שותה, שנ' למטר השמים תשתה מים, ואומ' ואד יעלה מן הארץ וג', אדם יש לו ראש
 אף ארץ יש לה ראש, שנ' וראש עפרות תבל, אדם יש לו עין, אף ארץ יש לו עין, שנ' ויכס את עין כל הארץ וג', אדם
 יש לו אזנים, אף ארץ יש לה אזנים שנ' ארץ ארץ שמעי דבר ה'. אדם יש לו פה אף ארץ יש לה פה, שנ' ותפתח
 הארץ את פיה וג'. אדם יש לו ידים, אף ארץ יש לה ידים שנ' והארץ הנה רחבת ידים וג', ואומ' ויד תהיה לך וג'.
 אדם יש לו טבור, אף ארץ יש לה טבור שנ' יושבי על טבור הארץ. אדם יש לו ירכים, אף ארץ יש

1 סר צלם מעליהם.
 יכנה הכת שיש להם למעלה בלשון, צל', לפי שהוא מגין על האומה כצל המגין מפני
 החמה, והענין: לפי שאין אומה נופלת למטה עד שיפול שרה למעלה תחלה²⁰, ומה
 חוסיף לומר, מעליהם²¹. ובמדרש שיר השירים²²: ונסו הצללים²¹, אלו שרי אומות
 העולם²². והרמב"ן ז"ל פירש: סר צלם מעליהם, שהוסר הצל מעל ראשם, ממה שידוע
 כי בליל החותם הגדול של הושענא רבה²³, הוא יום כ"ו²⁴ לבריאת עולם, לא ימצא צל
 לראש מי שעתידי למות באותה שנה, וזה²⁵ כאלו אמר: כבר נגזרה עליהם מיתה. וזה
 כוונתו, ואע"פ שאינו לשוננו. ונראה כי זאת כוונת הכתוב שאמר: עד שיפוח היום ונסו
 הצללים²¹, יאמר: כי כשהגיע הזמן שיפוח האדם ויצא הרוח מפיו²⁶ או יסתלק צלו

4
כ' קמ"

1 ויתקרב לצל של השם הרשום בארבע התיבות²⁷, שכתוב בו: ה' צלך. ולפי זה היה יכול
 לומר, ונס הצל, אבל אמר, ונסו הצללים²⁸ כי הם שנים באדם: בבואו, ובבואו דבבואו²⁹.
 ואפשר לומר בטעם הענין הזה שהוא פלאי, כי הצל ראוי לכל הגבראים שבעולם השפל
 בין שיהיה אדם ובהמה ועוף, או עץ ואבן, או עשב השדה, מפני שאור השמש הזורח עליהם
 בא ויורד למטה בגבולם ורשותם ולכך אין כח בשמש לדחות את צלם, אבל הוא³⁰ בדתה
 מפני צלם שהרי צלם הוא נראה במקום שהשמש ראוי לזרוח, ולא רצה הקב"ה שיהיה
 אחד מהנמצאים מטיג גבול חברו, וכיון שכך ראוי לכל דבר שבעולם השפל שיהיה לו צל
 כי צלו מורה על היותו בעולמו ובמקומו, וכאשר יחסר צל ראש האדם בליל התחימה הנה
 זה אות וסימן בהעדר צלו שהיותו געדרת מתיי העולם השפל, ונכתב ונחתם בטבעת המלך
 למות בשנה ההיא, והיתה הלבנה מופת בענין זה לפי שהיא ממונה על כל בעלי חיים
 שבשפלים, כידוע בחכמת המחקר³¹. ואנ"י תמה: למה הוצרך הלשון הזה לומר, סר צלם
 מעליהם וה' אתנו, כי כיון שה' אתנו אפילו לא סר צלם מעליהם אין ליראה מהם, שהרי
 כחן של ישראל גדול מכל האלהים, ולא כצורנו צורם³². אבל הנכון בעיני כי יאמר אין
 לכם ליראה מן העם³³ ולא מן השרים שלהם. לא מן העם, הוא שאמר: אל תיראו³⁴ וגו',
 לא מן השרים, הוא שאמר עוד: אל תיראו, ונתן טעם לכל אחד. שלא יראו את עם
 הארץ: כי לחמנו הם, לפי שטר צלם מעליהם, כהם³⁵ הקשה שמאו פחדתם ממנו כבר
 נסתלק למעלה, ויראתם את העם לא היתה אלא מפני השרים, שלא ייראו מפני השרים,
 הוא שאמר: וה' אתנו³⁶, כלומר מתוך עמוד הענן ועמוד האש שהולכים עמנו אתם רואים
 כי ה' ובית דינו אתנו, וכיון שכן אפילו לא סר צלם מעליהם אלא שהיו ממונים עליהם
 בתוקף כחם, כיון שהוא ובית דינו בעורנו מה אנו חוששין להם, על כן, אל תיראו³⁷
 לשרים.

1

5) איצט א טענה

לכאורה קשה: מודע בעצם אשמים הבנים בחטאייהם של האבות ולמה עליהם לסבול מכך? ואמילו אם הבנים תוטאו גם הם — כשאוהזין מעשה אבותיהם בידיהם" — אין להם לסאת אלא את עונם הם ולא את עון אבותיהם?

ברם, אפשר לתרץ זאת עלינו משהל' המובא בספר, משלי'שועלים: פעם היה הזאב רעב עד כאד וביקש לטרוף את השועל, אמר לו השועל: "מה יתן ומה יוסיף לך בשרי הכחוש? הנה שם עומד אדם גדל-גוף ושמן, מוטב כי תאכל אותו ותיהנה יותר". השיב הזאב: "הלא אסור עלינו לאכול בשר אדם וסופי להיענש על כך". אמר השועל: "אל לך לחשוש מזה, כי העונש לא יבוא עליך אלא על בניך, שכן אבות יאכלו בוטר ושיני הבנים תקחינה". נפתחה הזאב לדברי השועל ופנת והלך אל האדם. תוך כדי הליכה נתקל הזאב ברשת פרושה ונפל לתוך בור עמוק. לקול זעקותיו של הזאב מיהר השועל אל הבור. צעק אליו הזאב: "שקרן שכמותך! הן אמרת כי רק בני יענשו על חטאי! ונענה השועל והשיב לו: "שוטה שכמותך! עונש זה שבא עליך אינו בגלל חטאיך אתה, אלא בגלל חטאינו של אביך, אשר טרף אדם בשעתו". נצטעק הזאב בקול מר: "היתכן? העלי לסבול בגלל חטאו של אבי? השיב לו השועל בבת-צחוק ערמומית: "זה אך עתה נכון היית לטרוף אדם, אף כי ידעת שבניך עתידים לסבול בגלל זה. עליכן מוכרח אתה לסבול כעת בגלל חטאי אביך..."

מעתה מובן היטב מה שהבנים נענשים בגלל חטאי האבות, שכן אם גם הם חוטאים, על אף ידיעתם כי יגרמו בזה סבל לבניהם אחריהם, הרי ראויים הם לסבול בגלל חטאי אבותיהם, מידה כנגד מידה. אם "אוהזין מעשי אבותיהם בידיהם" הריהם ראויים לכך שיהיה "פוקד עון אבות על בנים"...

ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגגה (טו, כו).

1 פסוק זה נהוג לאומרו בליל יום הכיפורים אחר "כל נדרי", והנה הפסוק הזה נאמר כאן בפרשה

על שגת עבודה וזה של צבור, אבל מהי השייכות לאומרו אחר כל נדרי.

5 והנה בראש סוף מס' יומא (וכן בפ"ג הנדכים).

6 בנידון אם מה שנהגו לומר "כל נדרי" הוא להתיר הנדרים שלעבר, אולי עברו עליהם, או שהוא תנאי לבטל הנדרים שידורו לאחר מכאן הביא שיטת רבנו תם ודובר שהוא תנאי ומודעה על הנדרים שידור מכאן ולהבא, וכתב ע"ז (אליבא דר"ת) ומה שאומרים ונסלח לכל עדת בני ישראל, לא שיהא צריך עתה כפרה, אלא שאם ידור נדרים בזו השנה וישכח הביטול ולפעמים שאינו נזהר בנדרו ועובר עליו, ואע"פ שכבר ביטל צריך הוא כפרה.

6 כדאמרינן בפ' בתרא דקידושין (דף פ"א) זה שהיה סבור לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה שצריך סליחה, וכל זה כתב לשי' ר"ת, אבל הרא"ש בעצמו כתב: מיהו נראה כמנהג הקדמונים דלשון כל נדרי מוכיח שנתקן על הנדרים שעברו עליהן בשנה שעברה, ומתירין אותן כדי להנצל מן העונש, לכך אומר אותה ג' פעמים, וגם אומר ונסלח לכל עדת בני ישראל כי צריכין כפרה אותן שעברו וכו' עכ"ל.

6
כ"ט
Poi'

מבואר כאן בדברי הרא"ש שפסוק זה שאומרים אותו אחר כל נדרי מישך שייך לענין נדרים ושבועות וע"ז נתיסד אמירת כל נדרי, אבל עדיין אינו מבואר כיכ משמעות סוף הפסוק שנאמר "כי לכל העם בשגגה", דבשלמא לר"ת שהוא על הנדרים שידור מכאן ולהבא וישכח הביטול, שייך ע"ז לומר כי לכל העם "בשגגה", דבעצם הרי הנדרים שלאחר מכאן בטלים מצד התנאי והמודעה, אלא שמכיון שהוא שכח לתנאי ועבר על הנדרים, הרי זה דומה למי שהיה סבור לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה שצריך כפרה, אבל באמת אין כאן איסור נדר ושייך ע"ז "בשגגה", וכמו"ש הרא"ש אליבא דר"ת, אבל לשי' הרא"ש שהוא על הנדרים

ושבועות שעברו עליהם, לא שייך בזה לומר "בשגגה", דהא חוששין שהיה כאן נדר ושבועה ועבר עליהם, ואף אם נאמר דקאי רק על אלו שעברו עליהם בשגגה, לא יהי' מדייק כיכ האמור כי "לכל העם" בשגגה.

ונראה ע"פ מה שאמרו בגמרא שבועות (דף ל"ט), דבשעה שמשביעין אותו (שבועת הדיינים), אימרים לו הוי יודע שכל העולם כולו נודעו

בשעה שאמר הקב"ה לא תשא את שם ה' א' לשוא וכו', וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו, וכאן ממנו ומכל העולם כולו וכו', ומטיק שם

בגמרא (ל"ט ב') דבשאר עבירות הוא (העובר את העבירה) בדיניה, ורשעים דמשפחה בדין חמור, ורשעים דעלמא בדין הקל, צדיק, דהכא והכא פטירי, גבי שבועה, הוא ורשעים דמשפחה כדיניה, ורשעים דעלמא בדין חמור, וצדיקי דהכא והכא בדין הקל, ע"כ.

מבואר בכאן דשבועה שאני בזה משאר עבירות, דנפרעין גם על אלה שלא עברו, וחמורה בחילוקיה לגבי אלה שלא עברו משאר עבירות, (ועי' שם בתוס' ד"ה התם), אבל מכל מקום אלה שלא עברו על השבועה ונענשין עליה, בודאי שהם בגדר שוגג לגבי זה שנשבע לשקר, שהוא העובר נענש בעונש חמור יותר, ולהם הוי עכ"פ כשגגה, ולזה אנו מבקשים ומתפללים, שבאם ואולי עברו על הנדרים ושבועות, ויתכן שיענשו גם אחרים כסיבת העובר על השבועה שנשבע לשוא או לשקר, אבל בודאי ששגגה הוא להם, ועל זה אנו מתפללים ומבקשים: ונסלח לכל עדת בני ישראל וגו', כי "לכל העם" — אלה שלא נשבעו לשוא או לשקר ועלולים היו להענש בסיבת העובר על השבועה — הוא בשגגה, וע"ז מבקשים סליחה וכפרה.

(2)

(ל) אם אתם תבאו אל הארץ. הדבור הזה למשה ולאחריו היה ביחד שיאמרו כן לישראל כמו שהזכיר: אמור אליהם¹. ויתכן לומר כי כיון שדבור הפרשה הזו בא לשניהם הרי הם בכלל, אם אתם תבאו אל הארץ, ורמו להם שלא יכנסו לארץ, וכשם שרמו משה בעצמו: תביאמו ותטעמו², והוציא עצמו³ מכללם, ואע"פ שמשה ואהרן היו עתה צדיקים גמורים ולא חטאו, מפני כבודן של ישראל לא רצו ליכנס לארץ⁴ ומתו במדבר, רצה הכתוב לרמו שאף המנהיגים הצדיקים עתידין שימותו שם ולא תעלה זכותם שיכנסו לארץ, ולכלול עוד ברמז זה כי כשם שמתו הם ומשה ואהרן עמם במדבר ולא זכו ליכנס לארץ, כך הם עתידין שיקומו בתחית המתים ומשה ואהרן עמם ויכניסו אותם לארץ ויהיו רועים שלהם כבראשונה ויועציהם כבתחלה ובעלוי השגה ויותר ממה שהיו במדבר, לפי שנתאה משה בחייו להכנס לארץ ולהשלים המצות התלויות בה⁵ שלא היה יכול לקיימם בחוצה לארץ, ועל כן יזכה לתחית המתים ותזכה גפשו במעלה והשגה שלמה הראויה למי שמקיים⁶ כל המצות כלן, וכן ישראל מהדור ההוא שמתו במדבר הם הם שקבלו התורה וראו המעמד הקדוש ומראה כבוד ה' עין בעין מאחר שקבלו דינם יזכו לתחית המתים, ויתעלו בהשגה ובמעלה גדולה יותר ממה שהיו.

(7) ש' ח"ח

(9) מוסר עתה

(8) אמת נא

שבת קודש - מקור החיות לנפש היהודי

ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקשש עצים ביום השבת... ויאמר ה' אל משה מות יומת האיש רגום אתו באבנים כל העדה (שו, לב-לח)

אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. רבים מקשים, הלא העינים רואות תחלה ואח"כ הלב חומד (אין יצ"ה שולט אלא כמה שענינו רואות) ולמה נאמר תחלה "אחרי לבבכם" ואח"כ "ואחרי עיניכם"? וי"ל שהאדם רואה מתחלה את העברה רק בעין א' (וזה שדייק רש"י וכתב "העין רואה" אע"פ שנ' "ואחרי עיניכם") ואו קל מאד להסיר את המחשבה מן הלב (כמבואר בעין תפילה בוידוי יו"כ). ורק אם הלב חומד וקובע לעשות את הדבר הרע הזה, או האדם, שנלכד בעצת היצר, רואה ראייה שניה, בשתי עיניו: זהגוף עושה את העבירה; ולפיכך הקדים ואמר: "ולא תתורו אחרי לבבכם" ואח"כ "ואחרי עיניכם".

באמת לפלא הדבר עד כמה החמירה התורה על שמירת שבת קודש, מה שלא מצאנו דוגמתו בשום מצוה בתורה, שעל פעולה קלה שבקלות - סה"כ איסוף של כמה עצים בשדה, כבר הענישה התורה בעונש החמור ביותר - סקילה.

והרי מי שישרוף ספר תורה רח"ל על כל שמות הקודש שבו, אינו חייב מיתה, וכן מי שאוכל חזיר ומטמטם את כל נפשו. ואף הרוצח שהחריב נפש מישראל, אע"פ שגם הוא חייב מיתה, לא החמירה בו התורה כמו אצל מחלל שבת, שהרי רוצח חייב מיתת סייף, ואילו על מלאכה קלה ביותר בשבת, כגון לחיצה על הכפתור להדליק את האור, או הורדת השמנת מעל החלב, חייבים סקילה - שהיא המיתה והעונש החמור ביותר.

ודאי לא באנו להרהר אחר גזירת הכתוב ח"ו, ומ"מ ראוי לבאר קצת כדי שיתיישב דבר נורא זה על הלב.

משל למה הדבר דומה? למי שהיתה לו חבורה על ידו או רגלו, והרופא קבע שצריך לנתח את המכה בכדי לרפאותה, הנה אם הרופא המנתח יטעה וינתח במרחק שתי סנטימטר ממקום הפצע, יכול להתהוות מזה מום חמור באדם, אך עדיין אין זה אסון בנפש. לא כן הדבר בניתוח לב פתוח או ניתוח במוח, במקומות אלו שהם הפלניולפנים של האדם, מקור החיות ומשכן הנפש - הטעות או הסטייה הקלה ביותר ח"ו, עשויה להביא איתה מיד אסון בנפש.

כן הוא הענין בשבת קודש. היא הלב והמרכז לכל הקדושות, ונקראת מעין הברכות - המעיין והמקור לכל קדושה וברכה, בה שורה השכינה הקדושה, והיא מקור החיות לנפש היהודי.

לכן, אם התקלקל אצל האדם ענין שמירת שבת, אף בסטייה קלה ביותר, הרי זה מום פנימי בעומק הלב ומשכן הנשמה בתוך פנימיותו, וממילא בא האסון החמור ביותר, שקדושת היהודי אשר בו ועצם מהותו ואמונתו נפגעים, עד שאמרו חז"ל שמחלל שבת בפרהסיא נחשב כגוי לכמה וכמה הלכות בתורה.

מזה נלמד גם להיפך, שהשומר שבת עם כל דקדוקיה, הרי הוא דבוק למקור ומעיין הקדושה והחיים, שהרי השבת היא מעין עולם הבא שהוא החיים הנצחיים בקדושה וברכה אין סופיים, ולכן כל הברכות והקדושות יחולו עליו בעודו בחיים, וכמו שאמרו חז"ל (שבת ק"ח ע"ב): "כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים".

(3)

16) 757

שפז. שלא לתור אחר מחשבת הלב וראית העינים. שלא נתור אחר מחשבת הלב וראית העינים. ושאמר. ולא-תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם

לנפשו מבלי שיכון קולו לכל לכונה טובה. כלומר: שלא יעשה קנין שיצמד בריא ויוכל להשתדל בעבודת בוראו, רק להשלים תפצו קמצונגים-בל-מי שהוא הולך בדרך זה-עובר על לאו זה תמיד בקל-צת צסקו, קמה שאמרנו. ואין לוקין על לאו זה לפי שאין זה דבר מסים שנוכל להתרות בו העובר עליו, כי מהיות האדם בוני בצנין שאי אפשר לו שלא לראות בצנינו לפעמים יותר ממה שארואי, וכמו כן אי אפשר לו שלא תתפשט המחשבה לפעמים יותר וכן תראוי, על כן אי אפשר להגביל האדם בזה בגבול יודע, גם כי פעמים אפשר לעבר על לאו זה מבלי שום מעשה, ודבר פתבתי למעלה, שקל-לאו שאפשר לעבר עליו מבלי מעשה אף-על-פי שעשה בו מעשה - אין לוקין עליו ולפי הדומה (= כדומה).

10) נחמה ג'ום

וכמו שאיסור הלא מעשה הוא על הרחור הלב דוקא, כך גם לצד הקדושה לא די במחשבת המח אלא צריך להעמיקה בלב. כמו שפירש מרן הק' מקוברין זי"ע לשון הרמ"א בריש שו"ע, כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו כמש"נ אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' מיד יגיע אליו היראה. והקשה דהרי רואים הרבה אנשים שתושבים כך ואין היראה מגעת אליהם. אלא דדייק הרמ"א בלשונו כשישים האדם אל לבו, ולא כשיחשוב במוחו, לא די בזה שתושב במחו כי המחשבה אין לה תפיסה באדם, אלא שישים אל לבו, שיעמיק זאת ברגשי לבבו שהמלך הגדול ממ"ה הקב"ה עומד עליו ורואה במעשיו או מיד יגיע אליו היראה. וז"ל דהפסוק אם יסתר איש במסתרים קאי ג"כ על הרחורי הלב, שהם במסתרים ונדמה שאף אחד אינו רואה ואינו יודע, ואני לא אראנו, שהמלך הגדול ממ"ה הקב"ה עומד עליו ורואה במעשיו ורואה מחשבותיו אפילו במסתרים.

וכשם שהתורה סגולתה לבטל כל הרחורי מעבירה, כך גם הציצית מוספת קדושה לישראל כלשון הספרי. והענין בזה דיש אור מקיף ויש אור

אשר-אתם ונים אחריהם. צנין לאו זה שנמצאו שלא נחמד מחשבותינו לחשב בדעות שהם הפך הדעת שהתורה בנויה עליו. לפי שאפשר לבוא מתוך כך למינות; אלא אם יעלה על לבו רוח לחשב באופן דעות הרעים - יקצר מחשבתו בהם, וישנה לחשב בדרך התורה האמתיים והטובים; וכמו כן שלא ירדף האדם אחר מראה צנינו, ובכלל זה שלא לרדף אחר תאוות העולם הזה, כי אחריתם רעה וכדי בויון וקצף; וזה שאמרנו וזרונם לבקרה (בכוח יב ב): ולא-תתורו אחרי לבבכם-זו מינות; ואחרי עיניכם-זו זנות, שנאמר, ויאמר שמשון אל-אביו אותה קח-לי כי-היא ישרה בצנינו (שופטים יד ג).

1) טרש מצנה זו - נגלה, כי קנה ישמר האדם מחטא לשם קל-מיו; והמצנה הזאת באמת - בסוד גדול בדת, כי המחשבות הרעות - אבות-הטמאות, והמעשים - ילדיהן, ואם מות האדם טרם יוליד - אין וקר לבנים, נמצאת זאת המניעה - שרש שקל-הטובות יוצאות ממנה; ובע בני ותהא מרנלא בפוקף מה-שאמרנו וזרונם לבקרה (אבות פ"ד מ"ב): עברה - גוררת עברה, ומצנה - גוררת מצנה, שאם תשיב דעתך למלאת תאונתך הרעה פנים אמת - תמשך אחריה פמה פעמים; ואם תזכה להיות גבור בצורך לכבוש יצרף ולעצם צנינו מראות ברע פנים אמת - יקל בצנינו לעשות כן פמה פעמים, כי תמאנה-תמשך תפטר כמשך צנין אל-שותיו, כי הטובאים-לא תשבע נפשם לעולם צנין, אכל (= אלא) תאוו אליו ומאנה גדולה ולפי הרגילים נפשם בו - תחזק צליהם תאונתם; ולו ישתו שם כוס מים - פסוג יקוד אש תאונת צנין ויצרב להם; כן הדבר הזה: כלי-איש בתרגילו בתאוות ובהתמידו בהן - תחזק עליו יצרו הרע יום יום; ובהפניעו מהם ישימח בתולקו תמיד בל-תיום, ויראה כי יעשה האלהים את-האדם ישר ותפה בקשו חשבנות רבים" (קהל י ט) ללא תושלת של פלום.

דיני מצנה זו-קצרים; הרי בארנו בזה-לב צקרון [הלכות עבודת אילים פרק ג]. ונהגת מצנה זו בכל-מקום ובכל-זמן בוקרים ונקבות. והעובר על זה יחמד מחשבתו בצנינים אלו שזכרנו שמביאין האדם לצאת מדרך דעות תורתנו השלמה והתקנה ולהפגס בדעת המהבילים תכופרים בע ומר, וכן מי שהוא תר אחר צנינו, כלומר: שהוא רודף אחר תאוות העולם, כגון שנה משים לבו תמיד לתרבות תצונגים גדולים